

Bir Türk Gencinin Edebiyat Kılavuzu

Aydınlık bir geleceğe erişmek, milli değerlerin ana yurdu Cumhuriyet'i anlamak, geçmişimize ve geleceğimize sahip çıkmak için her Türk gencinin "Nutuk" okuması şarttır.

Modern romanın unsurlarını Türk romanına uyarlamak için bile Batı dünyasında kendimizi kendi unsurlarımızdan doğurmamız gerekir. Bu nedenle kendi kültürümüzü bilmeli, halk edebiyatı ürünlerini okumalıyız. Destanlarımızı, masallarımızı, halk hikayelerimizi bilmeliyiz. Unutmamalıyız ki eserler geçirdikleri değişimin ivmesini Dede Korkut masallarından, Köroğlu'ndan, Tahir ile Zühre'lerden kazanmıştır. Türk destan ve hikayeleri toplumun dış görünüşü altında yatan samimiyeti ve gerçekliği yansıtır. Okura yaşatılan gerçeklik, eserin bıraktığı etkiyi derinleştirmekle beraber Türk edebiyatını her bir parçasıyla daha doğru yorumlayabilmek açısından önemli yer tutar.

Edebiyatımızın temelleri büyük ölçüde şiirlere dayanır. Bu nedenle böyle bir yazıda şiire yer vermeden olmaz. Şiir geleneklerinin izlerini sürmeden, derinliklerine inmeden, Fuzuli'yi ya da Aşık Veysel'i okumadan "Şiiri anladım." denilebilir mi?

Bir Türk genci, şiirlerinde biçim bakımından kusursuzu yakalayan şairlerimiz Yahya Kemal Beyatlı ve Mehmet Akif Ersoy ile de mutlaka tanışmalıdır. Yahya Kemal'in büyük bir marifetle şekillendirdiği dizeler arasında geçmişe duyulan bir özlemin izlerinin yolunu sürmek mümkündür. Mehmet Akif'in dizeleri ise içinde biriktirdiği milli duyguların bir dışa vurumu niteliğindedir, büyük bir vatan sevgisi ve samimiyet ile ifade ettiği duyguların yoğunluğu daha ilk mısralarda okuru bu hislere ortak eder.

Milli Mücadele adımları atılırken Atatürk'ün düşünce yolunu aydınlatan kalemlerden biri ise Ziya Gökalp'tir, Türk milliyetçiliğine ve Atatürk'ün adımlarına olan katkısı tüm Türk gençlerinin Ziya Gökalp'in düşünce dünyasına dahil olması gerektiğine işaret eder. Batı edebiyatının tüm özelliklerini bir kalemde uygulayabilen ilk sanatçı Halit Ziya Uşaklıgil olmuştur, bu bakımdan "Aşk-ı Memnu" ve "Mai ve Siyah" gibi kitaplar modern Türk romanının başarılı örnekleridir. Halit Ziya, ilerleyen yıllarda çoğu eserini yeniden elden geçirmiş ve dilde sadeleşmeye katkıda bulunmuş, Türk romanına yaptığı katkının üstüne dilimizin bütünlüğünü koruma konusunda da edebiyatımızda sürmekte olan etkiler bırakmıştır.

"Edebiyat Üzerine Makaleler" adlı eserinde "Modern Türk edebiyatı bir medeniyet kriziyle başlar." demiştir Ahmet Hamdi Tanpınar. Cumhuriyet'in ilanı ve öncesindeki adımlarda yeniliği ve Türk dilini geliştirmeyi amaç edinmiş bir nesil karşımıza çıkar. Milli Mücadele'nin en önemli sembollerinden biri yazar ve kadın hakları savunucusu Halide Edip Adıvar'dır. Halide Edip'in "Ateşten Gömlek, Sinekli Bakkal, Mor Salkımlı Ev" gibi eserleri dönemin şartlarını tüm çıplaklığıyla cesur ve güçlü kalemiyle anlatarak önemli bir arşiv oluşturur. Bugün bile Halide Edip'in metinlerini okuduğumuzda tüylerimizin diken diken oluşu, mücadele ruhumuzun kabarışması eserlerinin ne kadar etkili olduğunun bir göstergesidir.

Atamızın da başucu kitabı olduğu bilinen "Çalıkuşu"nu kaleme alan Reşat Nuri Güntekin, Milli edebiyatın öncüleridir ve her Türk gencinin okuması gereken bir yazardır. Toplumsal eleştirilerinden, edebi zenginliğine birçok boyutta okuru besleyen bir romandır "Çalıkuşu". Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki problemleri kadife bir anlatımla işlerken ideal Türk kadını ve milli kimliğin oluşumu konusunda da okura ayrı bir kimlik katar. Milli kimlik oluşturma yazarların üzerinde durduğu ana konulardan biri olmuştur. Dil ile düşüncüyü, Doğu ile Batıyı ustalıklı sentezlemesiyle büyük şair Yahya Kemal'in öğrencisi Ahmet Hamdi Tanpınar da Yahya Kemal'in izinden edebiyata katkı sağlamıştır. Tanpınar,

“Saatleri Ayarlama Enstitüsü”, “Huzur” gibi eserleriyle “sentez”e ulaşmanın yollarını aramıştır.

Şiirde de arayışlar vardır, değişim ve dönüşümler devam etmektedir. Türk şiirinin etkili dizelerini kaleme alan şairlerden biri Nazım Hikmet’tir. Nazım’ın şiirlerini okurken hissedilen güçlü umut ve özgürlük duygusu her Türk gencinin içini doldurmalı, ruhunu zenginleştirmelidir.

Başka bir dönüşüm hareketi ise, Orhan Veli ile edebiyatımıza girer. Garip akımının kurucularından Orhan Veli, edebiyatın ve dilin değişmesi ve evrilmesini sağlamak için edebiyatımızın sınırlarını genişleten türde şiirler kaleme almasıyla önemli bir yer tutar.

Öykü türüne yer vermeden, Sait Faik Abasıyanık’a değinmeden bu yazı eksik kalır. Onun öyküleri iyot kokan, tuzlu esintiler hissettiren kıyılarda dolandır. Türk edebiyatının şüphesiz en usta öykü yazarlarından. Sait Faik okuyan biri memleketinin tüm köşelerini dolaşır, köprü altlarını tanır, balıkçılarla dostluk eder, sokak çocuklarıyla şakalaşır, kimsenin geçmediği yollardan geçme fırsatı bulur ve Sait Faik’in içindeki tüm insan sevgisini her bir yanında hisseder. Sait Faik’in yürüdüğü yolların arka sokaklarında ise Sabahattin Ali dolaşır. Sabahattin Ali, “İçimizdeki Şeytan” eserinde okuru karakterlerin iç dünyaları ve çelişkilerine ortak eder, “Kürk Mantolu Madonna” ile hikayeyi her karakterin deneyimleriyle harmanlayarak bize madalyonun farklı bir yüzünü gösterir, “Kuyucaklı Yusuf” ile toplumsal problemleri tüm çıkmaz sokaklarıyla işler. Sait Faik sayesinde bir parçası olduğumuzu içtenlikle hissettiğimiz toplumu, Sabahattin Ali’nin anlatımıyla derinlemesine tanımış oluruz.

Gittikçe güncel edebiyata yaklaşırken kıvrak kalemile Türk romanının en önemli isimlerinden biri olmasıyla ve Proust, Woolf, Joyce gibi bir hava estirmesiyle karşımıza Yusuf Atılgan çıkar.

Edebiyatımızı, aldığı Nobel ödülüyle uluslararası anlamda temsil eden Orhan Pamuk gençlere edebiyat alanında yüreklendirici bir örnek olmasının yanı sıra klasik kalıpları geride bırakır, postmodernist bir tonla yazdığı eserlerinde gelişmekte olan Türkiye’nin, eski İstanbul’un, Beyoğlu’nun görüntüleriyle ve güçlü karakter analizleriyle beslenmiş sıradışı bir edebi anlatıma sahiptir.

Birkaç yıl önce kaybettiğimiz Adalet Ağaoğlu, 20. yüzyıl Türk edebiyatının en önemli romancılarından biridir; “Bir Düşün Gecesi”, “Ölmeye Yatmak”, “Hayır” üçlemesi içten bir kalemin güçlü eserleridir.

İhsan Oktay Anar’ın “Puslu Kıtalar Atlası” eseri ise hem içeriği hem de anlatımının sürükleyiciliği ile her gencin mutlaka kütüphanesinde bulundurması gereken bir kitaptır.

Her Türk gencinin kendi tarihi hakkında birikim edinmesi de oldukça önemlidir, bu nedenle İlber Ortaylı’nın “Osmanlı’dan Cumhuriyet Tarihine” akıcı bir dil ve donanımla kaleme aldığı eserler de mutlaka okunmalıdır.

Bir Türk genci olarak, okuma alışkanlığı kazanırken kendime ne zaman istersem sığınabileceğim güvenli bir liman yaratabilmemde, tarih bilincimimin, coğrafya bilgimin gelişmesiyle kendime artan güvenimde, gündelik dilin ötesinde bir kelime dağarcığıyla kendimi ifade edebilmemde ve kitaplarda tanıştığım karakterlerin bana kazandırdığı empati kabiliyetinde okuduğum kitapların izinin gün ilerledikçe daha belirgin hale geldiğini görüyorum ve bunun ben dahil her Türk gencinin en büyük kazancı olduğunu düşünüyorum.

Duru Ö, Saint Benoît Fransız Lisesi, 11. Sınıf